

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ПРИЛОЖЕНИЕ
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ БЕЛЕЖКИ ПО СЪБИРАНЕТО НА ДАННИ ЗА
ОБЩИНСКИТЕ ТЪРГОВСКИ ДРУЖЕСТВА И ОБЩИНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

ИНСТИТУТ ЗА ПАЗАРНА ИКОНОМИКА

МАЙ, 2023 г.

Материалът е изготвен по проект на ИПИ "**Общинските дружества в действие – инвентаризация, анализ и препоръки за по-добро управление**" (№ BG05SFOP001-2.025-0040), финансиран по Приоритетна ос № 2 „**Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса**“ по процедура BG05SFOP001-2.025 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ чрез подбор „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“ на Оперативна програма „Добро управление“.

Съдържание

Общи бележки.....	2
Основни дефиниции	3
Процес по събиране на данни за общинските търговски дружества и общинските предприятия	4
Съдържание на базата данни, списък на индикаторите	4
1) За общинските търговски дружества.....	5
2) За общинските предприятия	5
Бъдещи действия, актуализация и допълване на базата данни.....	7

Общи бележки

Настоящите методологически бележки придружават базата данни за общинските търговски дружества и общинските предприятия. Целта е да се направи подробно и ясно описание на процеса по събиране на информация за дружествата и предприятията на общините, на дефинициите, залегнали в подготовката на базата данни, на избраните показатели, включени в нея и източниците на информация за тях. Събраната информация ще може да се ползва свободно, да се анализира и актуализира от общините, от анализатори и изследователи, както и от всеки, който желае да научи повече за състоянието на общинската собственост и нейното управление.

Интересът към общинските търговски дружества и предприятия е обусловен от различни фактори: те определят количеството и качеството на местните публични услуги, както и цената (таксата) срещу която те ще се предоставят; много често тези дружества се управляват със затруднения, особено когато се отнася до спазване на изискванията и правилата за добро управление на Закона за публичните предприятия. В отделни случаи създаването и управлението на общински дружества и предприятия е свързано с повишен корупционен риск. Многократно е установяван и проблемът с липса на информация за техния брой, финансови показатели и ограничените възможности за сравнимост и анализ. Създаването и публикуването на базата данни, както и различните анализи, базирани на нея, целят запълване на тези празнини.

В България към момента такъв тип обобщена информация липсва. Общините са задължени да регистрират дружествата, в които имат повече от 50% участие в публични регистри, но на практика част от тях не ги поддържат и актуализират редовно, а съдържанието на регистрите е съобразено изцяло с изискванията на закона за общинската собственост, закона за местното управление и местната администрация и местната общинска наредба за упражняване правата на собственост в търговски дружества, участието в граждански дружества и сключването на договори за съвместна дейност общината и не включва никаква финансова информация¹. Голяма част от общините рядко

¹ Съдържанието на общинските регистри на търговските дружества с над 50% участие в капитала включва следните индикатори: наименование; данни за търговската регистрация на търговското дружество, в т.ч. за преобразуването и прекратяването му; размер на общинското участие в капитала; лица, които

извършват анализ на дейността на своите дружества, а на общинските предприятия – почти никога. Сравнителен анализ на дейността и резултатите на общинските търговски дружества и предприятия в няколко общини досега не е извършван.

За подготовката на базата данни е използвана информация с различни източници, която е засичана и сверявана неколккратно. Основен източник на информация са самите общини, повечето от които предоставиха данните за своите дружества и предприятия в електронен формат в отговор на запитвания на ИПИ по закона за достъп до обществена информация. Също така беше използвана активно и информация от публично достъпни регистри – регистрите на общините за търговските дружества с общинско участие в капитала, регистрите на общинските предприятия, регистри на второстепенните разпоредители с бюджет към общините, Търговския регистър и други бази данни с информация.

Основни дефиниции

Общинско търговско дружество или търговско дружество с общинско участие в капитала – търговско дружество, регистрирано по Търговския закон като ЕООД/ООД, ЕАД/АД. Тяхното образуване и преобразуване се извършва с решение на общинския съвет. Общината може да притежава дял между 0 и 100% в капитала на търговското дружество. Когато общината притежава дял над 50% от капитала, тя е контролиращ собственик. Търговските дружества на теория са пазарни производители – те се конкурират на пазара на стоки и услуги наравно с останалите участници от частния сектор, като по изключение и в отделни случаи могат да се подпомагат финансово от общината – когато предоставят обществена услуга по закон или специален договор.

Общинско предприятие – поделение на общинската администрация, най-често второстепенен разпоредител с бюджет към общината. Създадено е съгласно разпоредбите на закона за общинската собственост с цел предоставяне на публични услуги на местната общност. Има право да събира такси за извършването на услугите. Общинските предприятия са типични непазарни производители – те не могат да се издържат сами само от приходи от продажби на стоки и услуги, така че почти винаги дейността им се дофинансира от общинския бюджет.

Активно предприятие – търговско дружество с общинско участие в капитала, което е извършвало дейност през 2021 година и има одитиран счетоводен отчет. Не се считат за активни предприятия общинските търговски дружества, за които е подадена декларация съгласно чл. 38, ал. 9, т. 2 от Закона за счетоводството за липса на дейност, както и тези в ликвидация и обявените в несъстоятелност. Определението за активно предприятие се прилага и за общинските предприятия по ЗОС по отношение на наличието на дейност към декември 2021 г.

Повече информация за правните особености на общинските търговски дружества и предприятия може да бъде намерена в специалния анализ на ИПИ тук: https://ime.bg/wp-content/uploads/2023/04/od-final-30_01_2023.pdf

представяват общината в органите за управление и контрол на търговското дружество; възнаграждение на лицата, които представляват общината в тези органи.

Процес по събиране на данни за общинските търговски дружества и общинските предприятия

Процесът по събиране и обобщаване на информацията протече по следния начин:

1. Изпращане на заявление за предоставяне на достъп до обществена информация по реда на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ).

В края на октомври 2022 година до всички общини в България беше изпратено заявление за достъп до обществена информация с идентично съдържание. От общините беше поискано да попълнят две електронни таблици – една за търговските дружества с общинско участие в капитала и една за общинските предприятия. След изтичане на едномесечен срок беше получен отговор от 160 общини, след което искането беше изпратено отново. Към края на февруари 2023 година бяха постъпили отговори от 203 общини.

2. Попълване на базата данни с изпратената от общините информация.

Получената по реда на ЗДОИ информация бе въведена в стандартизирания макет на базата от данни. Предоставената от общините информация за всяко дружество и предприятие бе сравнена с наличните данни в общинските регистри на електронните страници на общините, в които има публични регистри. Това е необходимо поради установени някои различия между подадената от общините информация и наличната информация в публичните им регистри.

3. Допълване на базата данни.

За онези общини, които не са предоставили информация по ЗДОИ, беше направено допълнително проучване в регистрите за общинските търговски дружества и общинските предприятия. Става дума за около 60 общини, които поради различни причини не са отговорили на исканията или в отговорите си са посочили единствено линк към своя публичен регистър (например Столична община, община Стара Загора, община Бургас и други). Този етап включва и проверка дали съответното търговски дружество е активно към края на 2021 г.

4. Добавяне на отчетна финансова информация от търговския регистър за търговските дружества на общините, които не са предоставили такава информация в отговорите си на запитванията по ЗДОИ.

Тази информация е допълнена чрез преглед на индивидуални годишни отчети за дейности, доколкото такива са публикувани в свободно достъпни регистри.

5. Проверки, изчистване и коригиране на грешки в данните в базата.

Съдържание на базата данни, списък на индикаторите

Информацията е организирана в две отделни електронни страници – една за търговските дружества и една за общинските предприятия, като за всяка категория са събрани различни индикатори

поради различното естество на организациите. Водещи индикатори са ЕИК номер/БУЛСТАТ номер и наименованието на общината. Финансовата информация, включена в таблиците, е за две години – 2020 и 2021 г.

1) За общинските търговски дружества:

- ЕИК НОМЕР
- ИМЕ
- ГОДИНА НА РЕГИСТРАЦИЯ
- ОСНОВЕН ПРЕДМЕТ НА ДЕЙНОСТ ПО НКИД 2008
- ПРАВНА ФОРМА
- НАСЕЛЕНО МЯСТО
- ОБЩИНА
- ОБЛАСТ
- ПЪРВОСТЕПЕНЕН СОБСТВЕНИК НА КАПИТАЛА (ОБЩИНА, ДРУГО ТЪРГОВСКО ДРУЖЕСТВО), ИМЕ
- ДЯЛ ОТ СОБСТВЕНОСТТА НА ПЪРВОСТЕПЕННИЯ СОБСТВЕНИК
- ВТОРОСТЕПЕНЕН СОБСТВЕНИК, АКО ИМА ТАКЪВ
- ДЯЛ ОТ СОБСТВЕНОСТТА НА ВТОРОСТЕПЕНИЯ СОБСТВЕНИК
- МНОЖЕСТВО СОБСТВЕНИЦИ: ДА/НЕ?
- СРЕДНОСПИЪЧЕН БРОЙ НА ПЕРСОНАЛА КЪМ ПОСЛЕДНИЯ ФИНАНСОВ ОТЧЕТ
- ОБЩО ПРИХОДИ, 2020 Г.
- ОБЩО ПРИХОДИ, 2021 Г.
- ОБЩО РАЗХОДИ, 2020 Г.
- ОБЩО РАЗХОДИ, 2021 Г.
- РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ, 2020 Г.
- РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ, 2021 Г.
- НЕТЕН ПАРИЧЕН ПОТОК ОТ ИНВЕСТИЦИОННА ДЕЙНОСТ, 2020 Г.
- НЕТЕН ПАРИЧЕН ПОТОК ОТ ИНВЕСТИЦИОННА ДЕЙНОСТ, 2021 Г.
- ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ ЗА 2020 Г.
- ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ ЗА 2021 Г.
- ОБЩО АКТИВИ, 2020 Г.
- ОБЩО АКТИВИ, 2021 Г.
- ПРОСРОЧЕНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ, 2020 Г.
- ПРОСРОЧЕНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ, 2021Г.

2) За общинските предприятия:

- БУЛСТАТ
- ИМЕ
- СЪЗДАДЕНО, ГОДИНА
- НАСЕЛЕНО МЯСТО
- ОБЩИНА

- ОБЛАСТ
- ОСНОВЕН ПРЕДМЕТ НА ДЕЙНОСТ ПО НКИД 2008
- БРОЙ ЗАЕТИ ПО ЩАТНО РАЗПИСАНИЕ
- ПРИХОДИ ОТ УСЛУГИ 2020 Г.
- ПРИХОДИ ОТ УСЛУГИ, 2021 Г.
- ОБЩО РАЗХОДИ, 2020 Г.
- ОБЩО РАЗХОДИ, 2021 Г.
- СУБСИДИЯ ОТ ОБЩИНСКИЯ БЮДЖЕТ, 2020 Г.
- СУБСИДИЯ ОТ ОБЩИНСКИЯ БЮДЖЕТ, 2021 Г.
- РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ (ПО ЕБК) ЗА 2020 Г.
- РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ (ПО ЕБК) ЗА 2021 Г.
- РАЗХОДИ ЗА ИЗДРЪЖКА (ПО ЕБК) ЗА 2020 Г.
- РАЗХОДИ ЗА ИЗДРЪЖКА (ПО ЕБК) ЗА 2021 Г.
- КАПИТАЛОВИ РАЗХОДИ (ПО ЕБК) ЗА 2020 Г.
- КАПИТАЛОВИ РАЗХОДИ (ПО ЕБК) ЗА 2021 Г.

Важни особености на базата данни:

- 1) Ако в едно търговско дружество повече от една община има участие в капитала, то **присъства в базата толкова пъти, колкото собственици общини има**, със съответния размер на дяловото участие. Базата данни е ориентирана към общините като водещ субект. Това означава, че за да се види точния брой общински търговски дружества, следва да се изключат повтарящите се ЕИК номера.
- 2) За търговските дружества, в които общините имат по-малко от 50% собственост в капитала, не са включени финансови показатели и показателя за заети лица. Причината е, че върху тези предприятия общините най-често нямат управленски контрол. Тяхното присъствие се обуславя от изискването за пълнота и яснота какви дялове притежават общините в България и къде.
- 3) Всички финансови индикатори, включени в базата, са в лева.
- 4) Показателят за предмет на дейност включва кода по НКИД 2008 само на основната дейност на дружеството/предприятието, така че са възможни някои разминавания.
- 5) Информацията за общи приходи, общи разходи, разходи за персонал, нетни парични потоци от инвестиционна дейност, финансов резултат, активи и просрочени задължения е от годишните отчети на търговските дружества. Информацията за приходи от услуги, общи разходи, субсидия от общинския бюджет, разходи за персонал, разходи за издръжка и капиталови разходи са от отчетите на общините съгласно Единната бюджетна класификация за годината.
- 6) Информацията в показателите за субсидии на общинските предприятия е предоставена от общините и включва всички разходи, с които общината дофинансира дейността на своите предприятия над собствените им приходи (например субсидии за транспорт към предприятията, предоставящи услуги по градски и междуградски транспорт и други).

Бъдещи действия, актуализация и допълване на базата данни

Събирането на информация за наличните към момента активни търговски дружества и общински предприятия в общините е само първата стъпка към постигане на целта за по-доброто им управление. Какви стъпки могат да се обмислят за развитие на този процес:

- 1) Независим преглед и предложения за корекции в базата от различни заинтересовани страни (общини, дружества, асоциации и неправителствени организации) – целта е да се постигне пълнота за списъка с търговски дружества и предприятия, както и да се прецени дали включените индикатори са достатъчни и с добро качество.
- 2) Всяка година актуализация на базата данни по отношение на: включване на новорегистрирани предприятия, изключване на неактивни предприятия и допълване на финансови данни за следващата отчетна година.
- 3) Извършване на анализи с използване на събраната информация – например по групи предприятия, за групи общини, по групи индикатори и др.
- 4) Извеждане на добри управленски практики и препоръки за по-добро управление на общинските дружества и предприятия.